

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3059/2020. (III. 2.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

1. Az Alkotmánybíróság Balassagyarmati Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportjának Bv. 809/2017/2. számú végzése és a Balassagyarmati Törvényszék mint másodfokú bíróság 3.Beüf.479/2018/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

2. Az Alkotmánybíróság a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény 50. § (4) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője (dr. Cech András ügyvéd) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (1) bekezdése és a 27. §-a alapján kezdeményezte az Alkotmánybíróság eljárását.
- [2] Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügyben a Balassagyarmati Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportjának Bv.809/2017/2. számú végzésével érdemi vizsgálat nélkül elutasította az indítványozónak az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt 2017 novemberében előterjesztett – a 2009. október 19. napja és 2017. november 13. napja közti időszakra vonatkozó – kártalanítási kérelmét, mert a fogvatartott nem terjesztett elő azt megelőzően az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatti panaszt. Megállapította az elsőfokú végzés továbbá azt is, hogy az indítványozó a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (a továbbiakban: Bvtv.) 436. § (1) bekezdésének sem az *a*), sem a *b*) pontja alapján nem volt jogosult kártalanításra a kérelemnek 2017 novemberében történő benyújtására tekintettel.
- [3] A végzés ellen az indítványozó és védője jelentett be fellebbezést. A védő fellebbezésében arra hivatkozott, hogy az elítélt 2017. évben több alkalommal is tett panaszt az intézet parancsnokánál, ennek elbírálásáról azonban semmilyen határozatot nem kapott. A védő rámutatott arra, hogy az indítványozó panasztételi jogának gyakorlását igazolni nem tudja, álláspontja szerint annak dokumentálása kizárólag a fogvatartó intézet gondosságán és jóhiszeműségén múlik. Amennyiben a hivatalos nyilvántartás alapján a panasz ténye nem került rögzítésre, úgy azt a Bvtv. 10/A. § (6) bekezdése alapján úgy kell tekinteni, hogy az indítványozó panaszjogát rajta kívül álló okból nem tudta érvényesíteni, így a panasz hiánya okán a kérelem elutasítására nem kerülhetett volna sor. Mindezekre tekintettel a védő indítványozta, hogy a másodfokú bíróság a végzést helyezze hatályon kívül és utasítsa az elsőfokú bíróságot új eljárásra.
- [4] A másodfokon eljáró Balassagyarmati Törvényszék mint másodfokú bíróság 3.Beüf.479/2018/2. számú végzésével helybenhagyta az elsőfokú végzést, indokolása szerint az elsőfokú végzés minden tekintetben törvényes, az indokolás hibátlan és teljes körű, azzal a törvényszék maradéktalanul egyetértett. A másodfokon eljáró törvényszék rámutatott arra is, hogy a védő kártalanítási kérelmében még kifejezetten arra utalt, hogy mivel korábban kérelmet terjesztett elő az Emberi Jogok Európai Bíróságánál, ezért – álláspontja szerint – a Bvtv. 144/B. §-a szerinti panasz benyújtására az indítványozó nem volt köteles. Ehhez képest az elsőfokú végzés meghozatalát, illetve közlését követően a fellebbezésben már azt állította, hogy az indítványozó többször is élt a panaszjogával, amelyről azonban nem kapott határozatot, ezt az állítását azonban semmilyen adattal, bizonyítékkal nem támasztotta alá.
- [5] 2. A fentieket követően fordult az indítványozó alkotmányjogi panasszal az Alkotmánybírósághoz, amelyben a Balassagyarmati Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportjának Bv.809/2017/2. számú végzése, a Balassa-

gyarmati Törvényszék mint másodfokú bíróság 3.Beüf.479/2018/2. számú végzése, valamint a Bvtv. 50. § (4) bekezdése alaptörvény-ellenességét állította.

- [6] 2.1. Az indítványozó a panaszának Abtv. 27. §-a szerinti részében kifejtette, hogy az említett bírósági döntések az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes bírósági eljáráshoz való jog, valamint a B) cikk (1) bekezdésében garantált jogbiztonsághoz való jog sérelmét idézték elő.
- [7] Az indítványozó érvelése szerint a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog fontos részjogosítványa az indokolt bírói döntéshez való jog, ami azt a kötelezettséget rója az eljáró bíróságokra, hogy döntésüket olyan részletességgel kell megindokolniuk, amelyből legalább az kiderül, hogy a felek indítványairól, érveiről miképpen és milyen indokok alapján döntöttek. Az indítványozó álláspontja szerint a másodfokú bíróság döntése ennek a feltételnek nem felel meg, mert indokolásában egyáltalán nem reagált az indítványozó fellebbezésében szereplő érvelésre, amely szerint a Bvtv. szerinti panaszjog gyakorlására csak 2017. január 1. napjával nyílt meg a lehetőség, tehát az azt megelőző időszak tekintetében erre hivatkozással nem lett volna helye a kérelem elutasításának.
- [8] Az indítványozó hivatkozott arra is, hogy az eljáró bíróságok megsértették az észszerű határidőben való döntéshez való jogát is – amit szintén az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése garantál – hiszen az irányadó 45 napos határidőt több mint kilenc hónappal túllépve szünetelt meg az elsőfokú határozat.
- [9] Az indítványozó kifogásolta azt is, hogy az eljáró bíróságok döntései a jogbiztonsághoz való jog részelemét képező visszaható hatályú jogalkalmazás tilalmába is ütköztek. E körben kifejtette, hogy az előterjesztett kártalanítási kérelmére okot adó időszak nagy része 2017. január 1. napját megelőző időszakra esett, míg másik része ezt követő időszakra. A kártalanítás egyik feltételeként megkövetelt panaszjog kimerítését csak az említett időpontot követő időintervallum tekintetében követeli meg a Bvtv., azt megelőző időszak tekintetében nem. Márpedig a kifogásolt döntések a 2017. január 1. napját megelőző időszak tekintetében is elutasították a kérelmet.
- [10] 2.2. Az indítványozó a panaszának Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti részében kifejtette, hogy a Balassagyarmati Törvényszék mint másodfokú bíróság 3.Beüf.479/2018/2. számú végzése a Bvtv. 50. § (4) bekezdésének alkalmazására figyelemmel az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében foglalt jogorvoslathoz való jog sérelmét idézte elő.
- [11] A támadott rendelkezés értelmében a törvényszéki egyesbíró végzése elleni fellebbezést ugyanazon törvényszék másodfokú tanácsa bírálja el. Az indítványozó – utalva az alkotmánybírósági gyakorlatra – kifejtette, hogy a jogorvoslathoz való jog érvényesülésének fontos garanciája, hogy a jogszabályok által lehetővé tett jogorvoslatok biztosítsák az érdemi határozatok tekintetében más szervhez vagy ugyanazon szervezeten belül a magasabb fórumhoz fordulás lehetőségét, tehát azt, hogy a jogorvoslati kérelmet az alapügyben eljáró szervtől különböző szerv bírálja el. Az indítványozó álláspontja szerint a támadott rendelkezés által biztosított jogorvoslat során az elsőfokú döntés ellen bejelentett fellebbezést elbíráló fórum nem tekinthető sem eltérő, sem magasabb fórumnak, ugyanis az alapügyben első- és másodfokon ítélezők mind azonos szervezeti egységben, a Balassagyarmati Törvényszéken tevékenykedő büntető és büntetés-végrehajtási ügyszakos bírák, bírósági titkárok. Sem a támadott jogszabály, sem a bíróságok belső szabályai nem tartalmaznak olyan kritériumokat, mely alapján a büntetés-végrehajtási bíróként kártalanítási ügyekben első fokon ítélező bírák az ugyanazon ügyekben másodfokon tevékenykedő kollégáiktól elkülöníthetők lennének. Ennél fogva a másodfokú tanácsok, valamint az elsőfokon egyesbíróként ítélezők között sem szakmai, sem tapasztalati alapon nem lehet alá-fölé rendeltségi viszonyt felvázolni. Ennek alátámasztására az indítványozó jogi képviselője több olyan, a Balassagyarmati Törvényszék által hozott bírósági döntést csatolt, amely alapján megállapítható, hogy bizonyos bírák hol első fokon, hol másodfokon ítéleznek a kártalanítási ügyekben.
- [12] Az indítványozó határozott álláspontja szerint ez a – szükségszerűen összefonódással járó – szoros szakmai kapcsolat egyértelműen kiüresíti és ezáltal hatékony mivoltától fosztja meg a rendelkezésre álló jogorvoslatot, mely így pusztán formalitássá válva alaptörvény-sértő helyzetet teremtett, minthogy az indítványozónak nem állt rendelkezésére az elsőfokú döntéssel szemben hatékony jogorvoslat.
- [13] Mindezekre figyelemmel az indítványozó kérte a Balassagyarmati Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportjának Bv.809/2017/2. számú végzése, a Balassagyarmati Törvényszék mint másodfokú bíróság 3.Beüf.479/2018/2. számú végzése, valamint a Bvtv. 50. § (4) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését.

- [14] 3. Az Abtv. 56. § (1) bekezdésében meghatározottak szerint az Alkotmánybíróságnak elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról szükséges döntenie.
- [15] 3.1. Az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerint az alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az indítványozó alkotmányjogi panasza határidőben benyújtottnak tekintendő.
- [16] 3.2. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány a határozott kérelem Abtv. 52. § (1b) bekezdésében előírt feltételeinek – az alábbiak szerint – megfelel. Az indítvány az Alkotmánybíróság hatáskörére és az indítványozó jogosultságára vonatkozó hivatkozást tartalmaz, megjelöli az Alaptörvényben biztosított jogok sérelmének lényegét, az Alaptörvény megsértett rendelkezéseit és megfelelő indokolást is tartalmaz. Ezenkívül megjelöli a sérelmezett bírói döntéseket, illetve jogszabályt és kifejezetten kéri azok megsemmisítését.
- [17] 3.3. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján a továbbiakban azt vizsgálta meg, hogy az alkotmányjogi panasz az Abtv. 26. § (1) bekezdésében, az Abtv. 27. §-ában és az Abtv. 29–31. §-aiban foglalt tartalmi feltételeket kimeríti-e.
- [18] Az egyedi ügyben való érintettség megállapítható, mivel az indítványozó a panasszal támadott ügyben – elítélként – kártalanítás megállapítása iránti kérelme alapján indult eljárásban vett részt. Megállapítható továbbá, hogy az indítványozónak a támadott határozatokkal szemben további jogorvoslati lehetősége nem állt fenn.
- [19] Az Abtv. 29. §-a befogadhatóság további tartalmi feltételeiként nevesíti, hogy a panasznak a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést kell tartalmaznia.
- [20] Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint nem teljesíti az Abtv. 29. §-a szerinti feltételeket annak a kifogásolása, hogy a kártalanítási ügyekben eljáró bíróságok megkövetelik az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatti panasz előzetes (vagy legalábbis a kérelemmel egyidejűleg történő) előterjesztését a folyamatos – tehát 2017. január 1. napját megelőzően indult, de azt követően is megszakítás nélkül tartó – fogvatartásban lévő elítéltek tekintetében, ha a kártalanítás iránti kérelmet 2017. január 1. napját követően terjesztik elő [legutóbb lásd: 3360/2019. (XII. 16.) AB végzés, Indokolás [28]].
- [21] Az Alkotmánybíróság értelmezésében a tisztességes eljárás alkotmányos követelménye a bírói döntésekkel szemben azt a minimális elvárást mindenképpen megfogalmazza, hogy a bíróság az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alapossgal megvizsgálja, és ennek értékeléséről határozatában számot adjon [7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [34]]. Ugyanakkor az Alkotmánybíróság megállapította azt is, hogy a bíróságok indokolási kötelezettségéből nem következik a felek által felhozott minden észrevétel egyenként való megcáfolási kötelezettsége, különösen nem az indítványozó szubjektív elvárásait kielégítő mélységű érvrendszer bemutatása [30/2014. (IX. 30.) AB határozat, Indokolás [89]], illetve az Alkotmánybíróság a rendes bíróságoktól eltérően nem a felülbírálatra alkalmasság szempontjából vizsgálja a bíróságok indokolási kötelezettségének teljesítését [3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]].
- [22] Az Alkotmánybíróság – az észszerű határidő követelménye kapcsán – utal továbbá arra, hogy az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasz esetén csupán az indítványban támadott bírósági ítélet megsemmisítése felől rendelkezhet az Abtv. 43. § (1) bekezdése alapján, ha a bírói döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti. Az Alkotmánybíróság által hozható megsemmisítő döntés azonban – szükségszerű utóidejűsége következtében – már nem lehet kihatással a múltban meghozott bírósági döntés időszerűségére. Az Alkotmánybíróság utólag a bírói döntés esetleges alaptörvény-ellenességének megállapításával, illetve megsemmisítésével már nem tudja orvosolni az eljárás résztvevőinek az eljárás elhúzódásából eredő sérelmét. Amennyiben az Alkotmánybíróság a jelen ügyben támadott részítéletet megsemmisítené, a bírósági eljárás újra kezdetét venné, így a per csak tovább húzódná [3024/2016. (II. 23.) AB határozat, Indokolás [18], [20]; 3167/2019. (VII. 10.) AB határozat, Indokolás [17]].
- [23] Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a fentiekben túl az indítványozó alkotmányjogi panasza arra irányult, hogy az Alkotmánybíróság a büntetőeljárás során beszerzett bizonyítékokat a bíróságtól eltérő módon értékeli. Az Alkotmánybíróságnak ugyanakkor az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja, valamint az Abtv. 27. §-a alapján a bírósági eljárást befejező döntéseknek kizárólag az alkotmányossági szempontú felülvizsgálatára van hatásköre. A bírói döntések ellen benyújtott alkotmányjogi panasz nem tekinthető tehát a további jogorvoslattal nem támadható bírósági döntések általános felülvizsgálata eszközének, mivel az Alkotmánybíróság az alkotmány-

jogi panason keresztül is az Alaptörvényt és az abban biztosított jogokat védi {3111/2012. (VII. 26.) AB végzés, Indokolás [3]}. Ebből következően az Alkotmánybíróság a bírói döntés irányának, a bizonyítékok bírói mérlegelésének és értékelésének felülbírálatára sem rendelkezik hatáskörrel {3231/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [4]}.

- [24] Végül az Alkotmánybíróság – az alkotmányjogi panasz Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti részével kapcsolatban – rögzíti, hogy az indítványozó által kifogásolt jogszabály megfelel a jogorvoslathoz való jog lényegi tartalmaként nevesített azon kívánalomnak, hogy az érdemi határozatok tekintetében biztosított legyen a más szervhez, vagy ugyanazon szervezeten belüli magasabb fórumhoz fordulás lehetősége. A törvényszék másodfokú tanácsa ugyanis az első fokon eljáró büntetés-végrehajtási bíróhoz képest nyilvánvalóan az azonos szerven belüli magasabb fórumnak tekinthető.
- [25] 3.4. A kifejtettek alapján az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, hogy az indítványozó panasa sem a Balassagyarmati Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportjának Bv.809/2017/2. számú végzésében, sem a Balassagyarmati Törvényszék mint másodfokú bíróság 3.Beüf.479/2018/2. számú végzése végzésében foglaltakkal kapcsolatosan nem állított bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet, illetve alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést sem vetett fel, így nem teljesítette az Abtv. 29. §-ában meghatározott befogadhatósági feltételt.
- [26] 4. Mindezekre figyelemmel az Alkotmánybíróság az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján, figyelemmel az Abtv. 56. § (2) és (3) bekezdésére is, az alkotmányjogi panaszt visszautasította.

Budapest, 2020. február 18.

Dr. Varga Zs. András s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Handó Tünde s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
előadó alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/388/2019.

